

інтегральна % ставка за строковими депозитами, залученими у фізичних осіб, фондові індекси Російської Федерації, Великої Британії та США. 5-й фактор, що включає показники чистого експорту товарів та чистого експорту товарів та послуг, скорегованого на дефлятор, характеризує зовнішньоекономічний потенціал країни.

В результаті узагальнення теоретичних основ та дослідження практичних аспектів процесу діагностики банкрутства підприємств були отримані наступні висновки. У зв'язку із систематизацією зовнішніх та внутрішніх причин банкрутства підприємств було удосконалено їх класифікацію з урахуванням сфери виникнення. На основі факторного аналізу виявлено фактори, найбільш значимі внутрішні та зовнішні групи чинників впливу на платоспроможність підприємств виробників - керамічної плитки та плит в Україні.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Андрущак Є. М. Удосконалення інституту банкрутства / Є. М. Андрущак // Фінанси України. – 2010. - № 5. – С. 14-21.

2. Бланк И. А. Основы финансового менеджмента: [научн. пособ.] / И. Бланк. – К.: Ника-Центр, Эльга, 2009. – 512 с.

3. Ляшенко Г. Банкрутство в системі державного регулювання / Г. Ляшенко // Економічний простір. – 2008. - №2. – С. 94-97.

4. Пластун О. Л. Визначення сутності поняття «банкрутство» в сучасній науковій літературі / О. Л. Пластун // Вісник ЖДТУ. – 2009. - № 2. – С. 256-261.

5. Пойда-Носик Н. Н. Дослідження сутності та причин банкрутства підприємств / Н. Пойда-Носик // Облік, аудит і аналіз. – 2009. - №4 (17). – С. 304-308.

6. Терещенко О. О. Фінансова санація та банкрутство підприємств: [навч. посібник] / О. Терещенко. – К.: КНЕУ, 2000. – 412 с.

7. Шеремет А. Д. Финансы предприятий / А. Шеремет, Р. Сайфулін. – М.: ИНФРА-М, 2009. – 387 с.

8. Офіційний Сайт Державної служби статистики України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

*Рецензент д.е.н., професор ХНЕУ Колодізев О.М.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Токмакова І.В.*

УДК 65.01:331

ОБ'ЄКТИВНІ ПЕРЕДУМОВИ ЗМІН У ПРОЦЕСІ ЦІЛЕПОКЛАДАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Семененко І. М. к.е.н., доцент (СНУ ім. В.Даля)

Розглянуто причини ускладнення перебігу процесів на фазах відтворювального циклу на підприємстві. Показано зв'язок результату ускладнення перебігу процесів на фазах відтворювального циклу на підприємстві з необхідністю переходу суспільства і підприємств на шлях сталого розвитку. Визначено об'єктивні передумови змін у процесі цілепокладання на підприємстві в умовах сталого розвитку.

Ключові слова: ціль, цілепокладання, сталий розвиток, фаза відтворювального циклу, підприємство, передумова.

ОБЪЕКТИВНЫЕ ПРЕДПОСЫЛКИ ИЗМЕНЕНИЙ В ПРОЦЕССЕ ЦЕЛЕПОЛАГАНИЯ НА ПРЕДПРИЯТИИ В УСЛОВИЯХ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ

Семененко И. М., к.э.н., доцент (ВНУ им. В.Даля)

Рассмотрены причины усложнения протекания процессов на фазах воспроизводственного цикла на предприятии. Показана связь результата усложнения протекания процессов на фазах воспроизводственного цикла на предприятии с необходимостью перехода общества и предприятий на путь устойчивого развития. Определены объективные предпосылки изменений в процессе целеполагания на предприятии в условиях устойчивого развития.

Ключевые слова: цель, целеполагание, устойчивое развитие, фаза воспроизводственного цикла, предприятие, предпосылка.

OBJECTIVE PRECONDITIONS OF CHANGES IN THE PROCESS OF GOAL-SETTING ON AN ENTERPRISE IN CONDITIONS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Semenenko I. M., Candidate of Economic Sciences, an associate professor (EUNU V. Dahl)

Reasons of complication of processes flowing are examined at such phases of enterprise reproduction cycle as production, distribution, exchange and consumption. In particular, limitedness and depletion of natural resources, complication and improvement of technological processes and equipment at production phase cause the problem of choice and consumption of factors of production. Differentiation of forms of property, complication of enterprises' structure at distribution phase cause the problem of income distribution and taking into account goals of all interest groups of an enterprise. Competition, differentiated demand of consumers at exchange phase cause the problem of taking into account interests of products' consumers. Limitedness of resources, complication of enterprise's structure, the necessity of allocation of resources within an enterprise at consumption phase cause the problem of choice of resources by an enterprise for consumption in future production. The objective pre-conditions of changes in the process of goal-setting on an enterprise in conditions of sustainable development are defined.

Keywords: *goal, goal-setting, sustainable development, phase of reproductive cycle, enterprise, pre-condition.*

Постановка проблеми та її зв'язки з науковими чи практичними завданнями. Сучасні умови господарювання підприємств в Україні характеризуються високою невизначеністю і мають тенденцію до ускладнення. Глобалізаційні процеси впливають на економіку України взагалі і спричиняють зміни оточуючого середовища кожного підприємства. Це впливає на процеси управління підприємствами і викликає зміни в їхніх цілях. Складові системи стратегічного управління підприємством набули сьогодні нових якостей, а функціонування самої системи значно ускладнилося. Планування довгострокових рішень за умови динамічного зовнішнього середовища відбувається на менший горизонт. Це вимагає корегування поставлених цілей на підприємстві і відповідних управлінських дій, спрямованих на їхнє досягнення, а також обумовлює використання нових підходів до управління і цілепокладання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій та виділення невирішених частин загальної проблеми. Проблема обмеженості ресурсів і розвитку світового суспільства взагалі і окремих підприємств зокрема вже давно розглядаються дослідниками, серед яких є праці Д. Х. Медоуз, Д. Л. Медоуз, Дж. Рандерса, В. Беренса [1], Дж. Л. Саймона [2], П. Л. Капиці [3], Т. Р. Мальтуса [4]. Серед сучасних економістів, які приділяють увагу питанням сталого розвитку підприємств, слід відзначити М. І. Бухалкова [5], М. А. Ігнацьку [6], Р. Клейнбаха [7] та інших. Вони відзначали проблеми та перспективи сталого розвитку, зіставляли деякі аспекти концепції сталого розвитку і лібералізму, зазначали деякі питання внутрішньофірмового планування тощо. Але поза увагою залишаються саме передумови цілепокладання на підприємствах в умовах сталого розвитку, адже постановка цілей є першим етапом в плануванні діяльності підприємства і прийнятті господарських рішень щодо його діяльності.

Метою статті є визначення об'єктивних

передумов змін у процесі цілепокладання на підприємстві в умовах сталого розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Сучасні умови господарювання підприємств характеризуються мінливістю, постійною боротьбою, складністю, необхідністю бути гнучкими і пристосовуватися до нових умов. Економічні процеси на підприємствах України мають тенденцію до ускладнення. Внаслідок дії різних чинників ускладнюється перебіг процесів на всіх фазах відтворювального циклу: виробництво, розподіл, обмін і споживання. Перебіг процесів на першій фазі відтворювального циклу – виробництві – ускладнюється, насамперед, проблемою вибору і споживання чинників виробництва внаслідок, з одного боку, обмеженості і вичерпування природних ресурсів, а з іншого, ускладнення і удосконалення технологічних процесів і обладнання.

В [1] окреслено проблему обмеженості ресурсів, представлено результати моделювання параметрів глобального господарства і зазначено про його можливий колапс за умови незмінних темпів розвитку. Страх перед вичерпанням ресурсів існував завжди: ще в 1885 році вперше заговорили про вичерпання нафти. Але реальне або очікуване вичерпання ресурсу призводило до зростання ціни на нього, накопичення ресурсу з метою перепродажу, активізації творчих здібностей людини і знаходження альтернативних джерел ресурсу [2]. Згідно з Дж. Саймоном проблеми вичерпання ресурсів не існує через можливість знайти і використовувати альтернативних джерел ресурсу. За П.Л. Капицею, зростання добробуту людей залежить від енергетичних ресурсів, головними з яких є вугілля, нафта, газ, споживання яких зростає кожного року. При сучасному темпі їхнього використання ці ресурси будуть вичерпані у найближчому майбутньому [3]. Тому підприємствам необхідно прагнути до зниження матеріало- і енергомісткості виробництва або використання альтернативних джерел ресурсів, що обумовлює зміни у цілях,

пов'язаних з виробництвом продукції та забезпеченням безперервного процесу виробництва. Пошук і використання альтернативних джерел ресурсів зумовлює зміни в технологіях, що також ускладнює процес виробництва.

Цілі підприємств стосовно виробництва продукції мають бути узгодженими з цілями суспільства, яке прагне жити у безпечному середовищі. Діяльність підприємства, яка дозволяє забезпечити інтереси теперішніх і майбутніх поколінь, відповідає наявній концепції сталого розвитку. Згідно концепції підприємствам необхідно попереджувати можливі негативні наслідки від здійснення своєї діяльності для уникнення зайвих втрат і нанесення шкоди суспільству. Отже, процеси виробництва повинні відбуватися з урахуванням інтересів не лише власника підприємства, а й оточуючого середовища, суспільства і окремих людей, на яких може негативно вплинути діяльність підприємства.

Перебіг процесів на фазі розподілу у відтворювальному циклі ускладнюється, насамперед, тим, що відбулася диференціація форм власності; корпорації об'єднали підприємства різних галузей промисловості і стали складними за своєю структурою. При розподілі доходу всередині корпорації виникає проблема врахування інтересів всіх суб'єктів, які брали участь у виробництві продукції і отриманні доходів або які зацікавлені у діяльності того чи іншого підрозділу (бізнесу) всередині корпорації. Крім того, в сучасних умовах розподіл доходів не завжди є справедливим: затрати і результати труда окремих робітників не є зіставними. Тому суспільство зосереджує увагу на проблемах людства і людського розвитку, соціальній несправедливості, стимулює підприємства до застосування концепції корпоративної соціальної відповідальності.

Розглядаючи проблеми людства на фазі розподілу слід згадати Т.Р. Мальтуса, який ще у 1798 році намагався зіставити динаміку зростання населення і ресурсів, необхідних для його виживання. Різні темпи зростання населення і виробництва життєвих благ з природних ресурсів згодом може призвести до матеріальної незабезпеченості і вимирання частини людства [4]. Зіставляючи цю проблему з проблемами соціальної нерівності, можна відзначити, що навіть наявні ресурси, доходи або продукція можуть бути розподілені несправедливо. Це суперечить етичним нормам і концепції сталого розвитку.

Розподіл товарів є одним з елементів маркетингу, серед цілей якого є досягнення максимально можливого рівня споживання та представлення споживачам вибору [5]. Наслідком використання концепції маркетингу підприємствами і організаціями є збільшення суспільством споживання і неможливість насичення, що

призводить до кризи суспільства споживання і деградації національної економічної системи [8]. Традиційний маркетинг суперечить концепції сталого розвитку, яка заохочує до раціонального і ощадливого споживання ресурсів. Тому популярності набуває концепція соціального маркетингу, яка вимагає балансу інтересів суспільства, потреб споживачів, прибутків підприємств [5]. Отже, питання про необхідність постановки цілей з урахуванням інтересів інших зацікавлених груп вже не є новим і отримало поширення в межах концепції соціального маркетингу.

На такій фазі відтворювального циклу, як обмін, підприємство намагається реалізувати свою продукцію, що пов'язано з наявною конкуренцією і диференційованим попитом споживачів на продукцію. Підприємство має переконати споживача, що його продукція є кращою за продукти-аналоги інших підприємств, і тому використовує нові маркетингові інструменти. Отже, підприємству на фазі обміну необхідно врахувати не лише свої інтереси, а й інтереси споживачів своєї продукції. Несумлінна конкуренція також може спричинити нові перешкоди для реалізації товару підприємством. Для попередження таких перешкод на підприємствах пропагується корпоративна соціальна відповідальність і бізнес-етика, які сприяють досягненню цілей самого підприємства і не заважають у деякому ступеню досягненню цілей його конкурентів.

Перебіг процесів на такій фазі відтворювального циклу, як споживання, ускладнюється обмеженістю ресурсів і проблемою вибору підприємством ресурсів для споживання у подальшому виробництві. Надмірне або недостатнє споживання ресурсів може перешкодити перебігу відтворювального циклу у подальшому. Створення складних корпоративних структур також ускладнює процеси на фазі споживання через необхідність розподілу ресурсів всередині підприємства та виникнення конкуренції за право споживати ресурси між його підрозділами. Тому при розподілі ресурсів всередині підприємства для їх подальшого споживання необхідно враховувати цілі кожного підрозділу.

Коли підрозділи підприємства зайняті в різних галузях, у них формується неоднаковий підхід до проблем маркетингу, систем розподілу, визначення ринкових сегментів, якості вироблюваної продукції, технологічного лідерства, обслуговування покупців, цінової політики тощо [6]. Внаслідок цього можна спостерігати різноманіття цілей всередині групи підприємств на всіх стадіях відтворювального циклу, що ускладнює сам відтворювальний цикл кожного підприємства в групі і групи в цілому, обумовлює необхідність ідентифікувати цілі й інтереси кожного з них та розробляти нові підходи до

управління з урахуванням їхніх інтересів.

В більшості сфер господарювання вже сформувалися групи підприємств, які дотримуються однакової або схожої базисної стратегії. Між підприємствами-учасниками кожної групи зберігаються певні відмінності, але вони в цілому дотримуються корпоративної політики [6]. Відбувається перебудова структури промисловості з галузевої на корпоративну. В межах однієї корпорації є підприємства як однієї, так і різних галузей промисловості. Конкурентними перевагами володіє вся група підприємств, а не окреме підприємство. Виникає конкуренція між групами підприємств, що прагнуть досягти своїх цілей, які часто суперечать з цілями підприємств інших груп. Тому можна говорити про конфлікт цілей і протистояння між групами підприємств.

Прагнення отримати більший доступ до ресурсів, завоювати частку ринку, перемагати в конкурентній боротьбі часто приводить до збільшення обсягів виробництва, стимулювання зростання потреб населення, підвищення рівня споживання, нерациональне використання ресурсів, що призводить до вичерпання ресурсів. Несумлінна конкуренція свідчить про неетичність ведення бізнесу, нехтування правами та можливостями інших суб'єктів господарювання. У гонитві за прибутком не враховуються інтереси окремих працівників і суспільства, суб'єкт господарювання може дотримуватися принципу "ціль виправдовує засоби".

Сучасне ведення бізнесу відповідає традиційній концепції лібералізму, в якій зазначається, що кожна особа повинна мати свободу для визначення власної долі. Ліберали вважають, що приватне підприємництво є прямим виразом фундаментальних економічних свобод і джерелом політичної свободи. Суспільство є сукупністю індивідів, тому цінності суспільства мають збігатися з цінностями індивідів, які складають це суспільство [9]. Насправді, цінності індивіда в межах суспільства можуть бути цілком протилежними. Це стосується і цілей бізнесу, коли кожне підприємство намагається досягти власних цілей. Жорстке протистояння між підприємствами може породжувати несумлінну конкуренцію, вони ігноруватимуть інтереси одне одного і суспільства взагалі. Це заважає розвитку кожного окремого суб'єкта господарювання, а, отже, і права користуватися його свободою і реалізовувати свої права.

Отже, можна відмітити протиріччя цілей суб'єктів господарювання в умовах лібералізму і умовах сталого розвитку. Р. Клейнбах зазначає, що цілі і процеси, необхідні для сталого розвитку, часто конфліктують з неоліберальними програмами і реформами. Результатами неоліберальних реформ часто є зменшення мінімальних заробітних плат; зменшення об'єднань працівників у профсоюзи; зменшення вигід і виплат працівників; погіршення

добробуту держави. Ці результати суперечать з принципом рівності, необхідним для сталого розвитку, заходами щодо планування екологічного захисту та відповідних технологій на рівні держави і окремих регіонів, рівноправних інвестицій в економічний і людський розвиток [7]. Отже, назріває об'єктивна необхідність переходу від концепції лібералізму, до концепції сталого розвитку.

Висновки даного дослідження і перспективи подальших робіт у цьому напрямку.

Таким чином, ускладнення перебігу процесів на всіх фазах відтворювального циклу на підприємстві є об'єктивним явищем. Таке ускладнення приводить до зростання міри взаємообумовленості елементів відтворювального циклу та елементів оточуючого середовища підприємства. Ускладнення перебігу процесів на фазах відтворювального циклу на підприємстві обумовлює необхідність переходу суспільства і підприємств на шлях сталого розвитку. Концепція сталого розвитку заперечує нерациональне використання природних ресурсів, неетичне ведення бізнесу, несправедливий розподіл доходів і ресурсів, та передбачає розробку заходів щодо попередження виснаження ресурсів, врахування соціальних потреб населення, забезпечення відновлення природного капіталу, сумлінну конкуренцію, справедливі і доброзичливі стосунки між суб'єктами господарювання і членами суспільства.

Очевидно, що різноманіття цілей є головною причиною виникнення концепції сталого розвитку, яка спрямована на задоволення інтересів якомога більшої кількості суб'єктів або груп суб'єктів. Тому цілепокладання, яке здійснюється в умовах сталого розвитку, відрізнятиметься від цілепокладання в інших умовах (ліберальної або централізованої економіки), що потребує уваги і обумовлює актуальність такого дослідження.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. The Limits to Growth / D. H. Meadows, D. L. Meadows, J. Randers, W. W. Behrens III. – New York: Universe Books, 1972. – 205 p.
2. Simon J. L. The Ultimate Resource / J. L. Simon. – Princeton: Princeton Univ Pr, 1983. – 432 p.
3. Капица П. Л. Глобальные проблемы и энергия / П. Л. Капица // Успехи физических наук. – 1977. – № 122. – С. 327-337.
4. Malthus T. R. Essay on the Principle of Population / T. R. Malthus. – NY: A. M. Kelley, 1872. – 566 p.
5. Бухалков М. И. Внутрифирменное планирование : [учеб.] / М. И. Бухалков. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 392 с.
6. Игнацкая М. А. Новая экономика: опыт структурно-функционального анализа / М. А. Игнацкая. – М.: Эдиториал УРСС, 2005. – 304 с.
7. Kleinbach R. Sustainable Development and

Neo-Liberalism [Electronic resource] / R. Kleinbach. – nstat_1.html
Mode of access: <http://faculty.philau.edu/kleinbachr/neo-liberalism.htm>

8. Кендюхов О. В. Нужна ли революция в маркетинге ? [Электронный ресурс] / О. В. Кендюхов. – Режим доступа: <http://kendyuhov.in.ua/index.php?type=full&name=nstat/>

9. Энциклопедия Кругосвет: универсальная научно-популярная онлайн-энциклопедия [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.krugosvet.ru/enc/istoriya/LIBERALIZM.htm>

*Рецензент д.е.н., професор СНУ ім. В.Даля Воронкова А.Е.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Полякова О.М.*

УДК 658:331:338.2

ПЕРЕДУМОВИ МОДЕЛЮВАННЯ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

*Синиця Л. В., к.е.н., доцент,
Буряк К. М., здобувач (СНУ ім. В.Даля)*

Моделювання в кадровому забезпеченні інноваційного розвитку підприємства обумовлено зростанням значущості цілісної інноваційної політики в кадровій роботі підприємства. Подано загальну постановку завдань інноваційної політики в кадровій роботі на рівні окремого підприємства. Розглянуто послідовність моделювання та види моделей, які застосовуються для вирішення завдань кадрового забезпечення інноваційного розвитку підприємства.

Ключові слова: моделювання, кадрове забезпечення, інноваційний розвиток, людський капітал, інноваційна політика.

ПРЕДПОСЫЛКИ МОДЕЛИРОВАНИЯ КАДРОВОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ

*Синиця Л. В., к.э.н., доцент,
Буряк К. Н., соискатель (ВНУ им. В.Даля)*

Моделирование в кадровом обеспечении инновационного развития предприятия обусловлено ростом значимости целостной инновационной политики в кадровой работе предприятия и инструментальными возможностями моделирования относительно сложных и непредсказуемых инновационных процессов. Представлена общая постановка заданий инновационной политики в кадровой работе на уровне отдельного предприятия. Рассмотрена последовательность моделирования и виды моделей, которые применяются для решения заданий кадрового обеспечения инновационного развития предприятия.

Ключевые слова: моделирование, кадровое обеспечение, инновационное развитие, человеческий капитал, инновационная политика.

PRE-CONDITIONS OF MODELLING HUMAN RESOURCES SUPPORT OF ENTERPRISES' INNOVATION DEVELOPMENT

*Synytysya L. V., Candidate of Economic Sciences, an associate professor,
Buryak K. M., researcher (EUNU V. Dahl)*

The urgency of the publication and its importance for functioning and development of enterprises in Ukraine are defined by the necessity of improvement of approaches to human resources support of enterprise's innovation activity. The goal of the article is to define the preconditions of modelling human resources support of enterprises' innovation development. Modelling in human resources support of enterprises' innovation development is determined by the growth of significance of integral innovation policy in human recourses work of an enterprise and instrumental possibilities of